

Rahapelaamisen yhteys päihteiden käyttöön

Onko nähtävissä eroja valtaväestön, suomenruotsalaisten, monikulttuuristen perheiden nuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä?

TIINA RÄSÄNEN & TOMI LINTONEN & SUSANNA RAISAMO & ANNI MATIKKA & ANNE KONU

Monet nuoret pelaavat rahapelejä, vaikka ne ovat kiellettyjä alle 18-vuotiailta. Artikkelissa selvitetään, miten valtaväestöön kuuluvien nuorten, monikulttuuristen perheiden nuorten ja suomenruotsalaisten nuorten rahapelaaminen eroaa toisistaan. Lisäksi analysoidaan, millainen yhteys näiden nuorten rahapelaamisen ja päihteiden käytön välillä on.

.....

Johdanto

Rahapelaaminen on esillä nykynuorten elämässä aivan toisella tavoin kuin aikaisemmillä sukupolvilla. Rahapeliautomaatteja oli vuonna 2011 noin 20 000 yli 7 000 paikkakunnalla (RAY 2011). Veikkauksen myyntipisteitä oli 3 900 eri puolilla Suomea (Veikkaukset 2015). Nuoret törmäävät pelimyyntipisteisiin ja rahapeliautomaatteihin toistuvasti asioidessaan esimerkiksi ruokakaupoissa ja liikenneasemilla. Lisäksi rahapelit ovat viime vuosina valloittaneet verkkoa (King & al. 2010). Internetistä löytyy perinteisten rahapelien, kuten bingon, loton tai kasinopelien, elektronisten versioiden lisäksi myös osittain taitoon perustuvia rahapelejä, kuten nettipokeri (Kinnunen 2010, 5). Rahapelejä mainostetaan näkyvästi niin kaupan kassoilla kuin televisiossakin. Rahapelien tarjonta ja mainonta onkin runsaampaa kuin koskaan aiemmin (Castren & al. 2014).

Rahapelit ovat tupakan ja alkoholituotteiden lailla kiellettyjä alaikäisiltä. Rahapelaaminen kiellettiin alle 18-vuotiailta arpajaislaissa lokakuussa 2010. Siirtymäajan jälkeen myös rahapeli-

automaattien ikäraja nousi 18 vuoteen heinäkuussa 2011. Tätä ennen rahapelaaminen oli sallittua 15 vuotta täyttäneille ja rahapeliautomaatteja sai pelata nuorempikin täysi-ikäisen huoltajan läsnä ollessa. Muihin Euroopan maihin verrattuna suomalaiset ikäraajat olivat aiemmin poikkeuksellisen alhaisia, sillä yleisesti Euroopassa ikäraja on 18 vuotta (THL 2015a).

Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että ikärajoista huolimatta nuoret ottavat osaa rahapelaamiseen ja käyttävät päihteitä (Castrén & al. 2015; Järvinen-Tassopoulos & Metso 2009; Järvinen-Tassopoulos & Raitasalo 2015; Raisamo & al. 2013). Ikärajavaltvonta erityisesti rahapelaamisen osalta on Suomessa vielä varsin puutteellista verrattuna alkoholin ja tupakan myynnin valvontaan (Warpenius & al. 2012). Seitsemäsluokkalaisten rahapelaamista selvittäneen tutkimuksen mukaan jopa 51 prosenttia oli pelannut jotakin rahapeliä viimeisen 12 kuukauden aikana (Castrén & al. 2015). Suosituimmat pelimuodot nuorten keskuudessa ovat rahapeli-automaatit ja arpapelit (Turja & al. 2012; Salonen & Raisamo, 2015). Muissa Pohjoismaissa rahapelejä pelaavien nuor-

ten osuudet ovat vaihdelleet 50:stä aina 80 prosenttiin (Abbott & al. 2014; Kristiansen & Jensen 2011; Kristiansen & Jensen 2014; Olason & al. 2006, 2011; Rossow & al. 2013).

Nuorten rahapelaamista on tutkittu Suomessa vielä melko vähän, vaikka rahapelit ovat vahvasti esillä yhteiskunnassamme. Nuoret muodostavat mielenkiintoisen tutkimusjoukon, sillä heille rahapelaaminen on kiellettyä. Nuoruus voidaan nähdä ajanjaksona, jolloin käyttäytymiseen kuuluu olennaisesti jännittävien kokemusten sekä virikkeiden etsiminen ajattelematta niihin liittyviä riskejä (Järvinen-Tassopoulos & Raitasalo 2015). Kokemusten etsiminen ilmeneekin usein riskikäyttäytymisenä, joka voi olla terveyttä ja hyvinvointia uhkaavaa (Igra & Irwin 1996). Ei siis ihme, että rahapelaaminen aloitetaan usein nuoruudessa (Turja & al. 2012). Varhain aloitetun pelaamisen on havaittu lisäävän riskiä rahapeliongelmien kehittymiselle ja runsaalle päihteiden käytölle (Burge & al. 2006; Lynch & al. 2004). Nuorten keskuudessa ongelmapelaaminen on yleisempää kuin aikuisilla, ja heidän on usein vaikea hakea siihen apua (Shaffer & Hall 2001; Splevins & al. 2010).

Nuorten riskikäyttäytyminen voi ilmetä myös ongelmakäyttäytymisenä. Ongelmakäyttäytymisestä voidaan puhua, kun riskikäyttäytyminen on sosiaalisten normien valossa huolestuttavaa, epäsuotuisaa tai jopa laitonta. Eri tieteenaloilla tehdyt tutkimukset ovat havainneet, että ongelma- ja riskikäyttäytyminen kasaantuu (Jahnukainen 2004; Kuortti & Kosunen 2009; Salmi 2009). Shirley Jessorin ja Richard Jessorin (1977) sosiaalipsykologiseen viitekehykseen nojaavan ongelmakäyttäytymisen teorian (*problem behavior theory*) mukaan osallistuminen johonkin ongelmakäyttäytymiseen lisää nuoren riskiä ottaa osaa myös toiseen ongelmakäyttäytymisen muotoon. Teorian mukaan riskikäyttäytymistä voidaan selittää persoonallisuuden (*personality system*), koetun ympäristön (*perceived environment system*) ja käyttäytymisen (*behavior system*) kautta. Näiden riski- ja suojaavien tekijöiden tasapaino määrittää sen, osallistuuko nuori ongelmakäyttäytymiseen. Rahapelaamista tutkittaessa on huomattu, että se on yhteydessä nuorten päihteiden käyttöön (Cheung 2014; Järvinen-Tassopoulos & Metso, 2009; Yip & al. 2011), kouluvaikeuksiin (Fröberg & al. 2015; Castrén & al. 2015) ja rikkeiden tekemiseen (Barnes & al. 2011; Welte & al. 2009). Näin ollen rahapelaaminen voi olla osa riskikäyt-

täytymisen kokonaisuutta, joka voi vaikuttaa kielteisesti yksilön terveyteen ja hyvinvointiin.

Tutkimustieto suomenruotsalaisen ja maahanmuuttajanuorison hyvinvoinnista, maayhteisyydestä ja terveystietoisuudesta on puutteellista, koska tutkimus on keskittynyt lähinnä aikuisväestöön (Matikka & al. 2014, 9; Saarela & Finns 2004). Suomenruotsalaisella väestöllä tarkoitetaan ruotsia äidinkielenään puhuvia, usein maan etelä- tai länsirannikolla asuvia henkilöitä (Suominen 2014). 10–19-vuotiaita ruotsia äidinkielenään puhuvia oli vuonna 2015 noin kuusi prosenttia väestöstä (Tilastokeskus 2015a). Maahanmuuttajat puolestaan ovat henkilöitä, jotka ovat syntyneet ulkomailla ja muuttaneet Suomeen syystä tai toisesta (Väänänen & al. 2009, 14). Maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt Suomessa viime vuosina merkittävästi, ja sen on ennustettu kasvavan edelleen tulevina vuosina (Tilastokeskus 2015b). Vuonna 2014 Tilastokeskuksen mukaan 7–19-vuotiaita ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajia oli noin kolme prosenttia väestöstä (jatkoissa *ensimmäinen sukupolvi*) ja toisen sukupolven maahanmuuttajia (jatkoissa *toinen sukupolvi*) noin kaksi prosenttia (Tilastokeskus 2014c).

Tutkimuksessa on havaittu, että ruotsia äidinkielenään puhuvien nuorten tupakointi ja alkoholin käyttö on yleisempää kuin suomea äidinkielenään puhuvien (Kannas & al. 1995). Lisäksi on tuotu esille, että suomenkielisissä nuorissa on enemmän raittiita (Winter 2004). Toisaalta suomenkielisten nuorten alkoholin käytöllä on todettu olevan vahvempi yhteys muuhun ongelmakäyttäytymiseen (Obstbaum 2006, 33–34, 35–37). Maahanmuuttajat näyttäisivät olevan haavoittuvaisessa asemassa niin koulutuksen kuin terveytensäkin suhteen (Hermanson & Lommi 2009; Sourander 2007; Teräs & al. 2010). Tutkimuksissa on havaittu, että maahanmuuttajataustaisten nuorten koulumenestys on Suomessa heikompa kuin valtaväestöllä, kun mittareina on käytetty 9. luokan päättötodistuksen keskiarvoa ja toiselle asteelle siirtymistä (Kilpi-Jakonen 2011; Kuusela & al. 2008). Toisaalta kun huomioon on otettu myös nuoren aiempi koulumenestys ja perheeseen liittyvät taustamuuttajat, ovat erot maahanmuuttajataustaisten ja valtaväestöön kuuluvien nuorten välillä hävinneet (Kilpi-Jakonen 2011). Maahanmuuttajilla tupakoinnin, humalajuomisen ja huumekeilujen on havaittu olevan erityisesti ensimmäisellä sukupolvella yleisempää kuin valtaväestöön kuuluvilla nuorilla (Matikka & al. 2014, 27–

29). Suomenruotsalaisten, ensimmäisen ja toisen sukupolven maahanmuuttajien tai monikulttuuristen perheiden nuorten rahapelaamista ei ole kuitenkaan aiemmin Suomessa tutkittu.

Ulkomailla tehdyt tutkimukset ovat tuoneet esille, että etnisten vähemmistöjen keskuudessa nuorten rahapelaaminen ja rahapeliriippuvuus ovat yleisempiä kuin valtaväestössä (Barnes & al. 2009; Barnes & al. 2011). Aikuisväestössä on havaittu, että maahanmuuttajilla esiintyy enemmän riskipelaamista ja rahapeliriippuvuus on yleisempää (Kastirke & al. 2015; Lund 2007; Lyk-Jensen 2010). Suomessa rahapeliongelman hoitoon ja ennaltaehkäisyyn tarkoitettua Peliklinikan avohoidon asiakkaista 11 prosenttia oli maahanmuuttajataustaisia vuonna 2012. Tämä ei kuitenkaan kerro suoranaisesti peliongelman suuruudesta maahanmuuttajaväestössä, sillä ongelmia voi olla enemmän kuin avun hakeminen antaisi ymmärtää (Jaakkola & al. 2012). Tämän tutkimuksen painopiste on nimenomaan nuorten terveyskäyttäytymisen tutkimuksessa. Tavoitteena on tarkastella, onko rahapelaamisessa eroja valtaväestön, monikulttuuristen perheiden (toinen vanhemmista syntynyt Suomessa, toinen ulkomailla), ensimmäisen ja toisen sukupolven ja suomenruotsalaisten nuorten keskuudessa. Lisäksi tutkitaan, eroaako rahapelaamisen ja mahdollisen päihteiden käytön välinen yhteys näillä ryhmillä toisistaan.

Menetelmät

Aineisto

Tutkimuksen aineistona on käytetty vuoden 2013 Kouluterveyskyselyä. Kouluterveyskysely on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) toteuttama kysely peruskoulujen 8. ja 9. luokkien oppilaille sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoille, joka kerätään joka toinen vuosi. Kysely tuottaa tietoa muun muassa nuorten terveydestä, terveyskäyttäytymisestä ja kouluoloista sekä nuorten elinoloista ja koetusta terveydestä. Kysely toteutetaan opettajan ohjaamana luokkakyselynä. (THL 2015b; THL 2015c.) Tähän tutkimukseen otettiin mukaan ainoastaan 8. ja 9. luokkien oppilaat (N = 96 462).

Nuoret luokiteltiin syntymämaan ja vastauskielen perusteella viiteen ryhmään: valtaväestö, suomenruotsalaiset, monikulttuuristen perheiden nuoret, I ja II sukupolven nuoret. Valtaväestöön katsottiin kuuluvan Suomessa syntyneiden

vanhempien Suomessa tai muualla syntyneet lapset sekä nuoret, jotka olivat itse syntyneet Suomessa, mutta toisen vanhemman syntymämaasta puuttui tieto. Lisäksi nuori oli vastannut kyselyyn suomeksi. Suomenruotsalaiset olivat kuten edellä mainitut, mutta he vastasivat kyselyyn ruotsiksi. Monikulttuuristen perheiden lapsia olivat nuoret, joiden vanhemmista toinen oli syntynyt Suomessa ja toinen ulkomailla. Lisäksi nuoret, jotka olivat itse syntyneet ulkomailla ja joiden vanhemmista toinen oli syntynyt Suomessa ja toisen syntymämaasta puuttui tieto, kuuluivat tähän ryhmään. Toiseen sukupolveen luokiteltiin nuoret, jotka olivat itse syntyneet Suomessa, mutta joiden vanhemmat olivat syntyneet ulkomailla. Mikäli vanhemmista toinen oli syntynyt ulkomailla, mutta toisen vanhemman syntymämaasta puuttui tieto, nuori luokiteltiin toisen polven nuoreksi. Ensimmäiseen sukupolveen kuuluivat itse ulkomailla syntyneet nuoret, joiden vanhemmat olivat syntyneet ulkomailla tai joiden vanhemmista toinen on syntynyt ulkomailla ja toisen vanhemman syntymämaasta puuttui tieto (ks. Matikka & al. 2014, 10–11) (taulukko 1).

Muuttajat

Nuorten rahapelaamisen tiheyttä tiedusteltiin kysymyksellä "Kuinka usein pelaat rahapelejä?" Vastausvaihtoehdot olivat 6–7 päivänä viikossa, 3–5 päivänä viikossa, 1–2 päivänä viikossa, harvemmin kuin kerran viikossa, harvemmin kuin kerran kuukaudessa ja en ole pelannut viimeisen vuoden aikana.

Päihteiden käytöstä oli mukana seuraavat muuttajat: päivittäinen tupakointi, nuuskaaminen (vähintään kerran), alkoholin käyttö vähintään parina kertana kuukaudessa, humalajuominen vähintään kerran kuukaudessa, alkoholin ja lääkkeiden samanaikainen käyttö päihtymistarkoituksessa (vähintään kerran), lääkkeiden käyttö päihtymistarkoituksessa (vähintään kerran), huumaavan aineen haistelua (vähintään kerran) ja ainakin yhden huumeen kokeilu (vähintään kerran).¹

Tilastomenetelmät

Rahapelaamisen, päihteiden käytön ja nuoren synnyinmaan välisiä yhteyksiä kuvailtiin ristiintau-

¹ Kysytyt huumeet olivat hasis tai marihuana, ekstaasi, Subutex sekä heroini, kokaani, amfetamiini, LSD, gamma tai muut vastaavat huumeet. Alkuperäiset vastausvaihtoehdot, ks. www.thl.fi/kouluterveyskysely. (THL 2015d.)

lukoinnilla ja jakaumaerojen tilastollista merkitsevyyttä testattiin Khiin neliö -testillä. Multinomiaalisella logistisella regressiolla tarkasteltiin rahapelaamisen eri tiheyden tasojen yhteyttä nuoren maahanmuuttotaustaan (taulukko 3). Selitettävän muuttujan vertailuluokaksi valittiin rahapelejä pelaamattomat nuoret. Selittävän muuttujan vertailuluokka oli valtaväestöön kuuluminen. Mallissa 1 ikä ja sukupuoli oli vakioitu ja mallissa 2 otettiin huomioon myös se, oliko nuori asunut Suomessa alle 10 vuotta.

Taulukossa 4 tarkasteltiin rahapelaamisen tiheyden tasojen yhteyttä nuoren tupakointiin, nuuskaamiseen ja huumaavan aineen haisteluun (muu päihteiden käyttö on esitetty liitetaulukossa 2, www.julkari.fi) multinomiaalisen logistisen regressioanalyysin avulla. Taulukossa rakennettiin kaksi mallia: ensimmäisessä tarkasteltiin kunkin yksittäisen päihteen yhteyttä rahapelitiheyteen ja toisessa mukaan oli otettu kaikki päihhteet. Kuttakin ryhmää (valtaväestö, suomenruotsalaiset, monikulttuuristen perheiden nuoret, I ja II sukupolven nuoret) tarkasteltiin erikseen, mutta tilan säätämiseksi ne on esitetty kaikki samassa taulukossa (taulukko 4). Valtaväestöä ja suomenruotsalaisia lukuun ottamatta malleissa vakioitiin iän ja sukupuolen lisäksi myös se, oliko nuori asunut Suomessa alle kymmenen vuotta. Selitettävässä muuttujassa vertailuluokkana käytettiin rahapelejä pelaamattomia nuoria. Selittävien muuttujien vertailuluokkana olivat kyseistä päihdettä käyttämättömät nuoret.

Tulokset esitetään ristitulosuhteina (odds ratio, OR) ja niiden 95 %:n luottamusväleinä (ks. liitetaulukot 1 ja 2, www.julkari.fi). Aineiston suuren koon vuoksi tilastollisen merkitsevyyden rajana pidettiin p-arvoa $p < 0,01$. Aineiston tilastollinen käsittely tehtiin SPSS 23.0 -ohjelmalla.

Tulokset

Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen

Suomenruotsalaisten nuorten keskuudessa nuuskaaminen, alkoholin juominen vähintään pari kertaa kuukaudessa sekä alkoholin ja lääkkeiden käyttö päihtymistarkoituksessa oli yleisempää kuin valtaväestöllä. Toisella sukupolvella nuuskaaminen, alkoholin ja lääkkeiden samanaikainen käyttö sekä lääkkeiden käyttö päihtymistarkoituksessa, huumaavien aineiden haistelu ja huumeiden kokeilu oli yleisempää kuin valtaväestöllä. Moni-

Taulukko 1. Nuorten luokittelu oman ja vanhempien synnyinmaan sekä vastauskielen perusteella (N=96 462). Aineistona on käytetty Kouluterveyskyselyä vuodelta 2013.

Oma synnyinmaa, vastauskieli (suomi/ruotsi) ja vanhempien synnyinmaa	N
Valtaväestö	80 980
itse Suomessa, vastauskieli suomi, molemmat vanhemmat Suomessa	79 150
itse muualla tai oma syntymämaa puuttuu, vastauskieli suomi, molemmat vanhemmat Suomessa	909
itse Suomessa, vastauskieli suomi, ainoa vanhempi Suomessa	921
Suomenruotsalaiset	5 085
itse Suomessa, vastauskieli ruotsi, molemmat vanhemmat Suomessa	4 895
itse muualla tai oma syntymämaa puuttuu, vastauskieli ruotsi, molemmat vanhemmat Suomessa	147
itse Suomessa, vastauskieli ruotsi, ainoa vanhempi Suomessa	43
Monikulttuuristen perheiden lapset	5 972
itse Suomessa, vanhemmista toinen Suomessa ja toinen muualla	5 129
itse muualla, vanhemmista toinen Suomessa ja toinen muualla	744
oma syntymämaa puuttuu, vanhemmista toinen Suomessa ja toinen muualla	72
itse muualla, ainoa vanhempi Suomessa	27
II sukupolven nuoret	1 641
itse Suomessa, molemmat vanhemmat muualla	1 563
itse Suomessa, ainoa vanhempi muualla	78
I sukupolven nuoret	2 784
itse ja molemmat vanhemmat muualla	2 689
itse ja ainoa vanhempi muualla	95
Yhteensä	96 462

kulttuuristen perheiden ja ensimmäisen sukupolven nuorilla puolestaan kaikki päihteiden käyttö oli valtaväestöä yleisempää (taulukko 2).

Kaiken kaikkiaan rahapelejä oli pelannut noin 31 prosenttia nuorista. Monikulttuuristen perheiden nuoret, I ja II sukupolvien nuoret ja suomenruotsalaisnuoret pelasivat rahapelejä enem-

Taulukko 2. Rahapelitiheyden ja päihteiden käytön prosenttiosuudet eri etnisen taustan omaavilla 8.- ja 9.-luokkalaisilla. Suluissa n. Aineistona on käytetty Kouluterveyskyselyä vuodelta 2013.

	Valtaväestö	Suomen- ruotsalaiset	Moni- kulttuuriset	II sukupolvi	I sukupolvi
Rahapelaaminen	(80 002)	(4 994)**	(5 872)**	(1 587)**	(2 663)**
6–7 päivänä viikossa	1,1	1,6	2,1	7,8	21,5
3–5 päivänä viikossa	1,2	2,0	1,5	3,3	3,4
1–2 päivänä viikossa	2,6	3,0	2,7	4,2	4,4
Harvemmin kuin kerran/vk	5,7	5,1	4,9	4,9	4,5
Harvemmin kuin kerran/kk	19,1	21,3	19,3	11,5	12,0
Ei viimeisen vuoden aikana	70,4	66,9	69,4	68,3	54,2
Päivittäinen tupakointi	12,6 (10 063)	7,9 (396)**	14,5 (850)**	14,4 (231)	27,8 (750)**
Nuuskaaminen väh. kerran	2,7 (2 148)	3,6 (183)**	3,4 (202)*	6,2 (100)**	30,0 (815)**
Alkoholin juominen väh. pari kertaa/kk	17,3 (13 838)	20,1 (1007)**	20,5 (1203)**	15,6 (251)	30,1 (813)**
Humalajuominen väh. kerran/kk	11,2 (8 975)	11,8 (594)	13,4 (792)**	12,1 (196)	25,2 (686)**
Alkoholi+lääkkeet väh. kerran	6,7 (5 364)	8,9 (445)**	10,4 (613)**	11,9 (191)**	24,0 (650)**
Lääkkeet päihtymiseen väh. kerran	4,5 (3 636)	5,0 (252)	7,5 (441)**	10,2 (165)**	22,0 (596)**
Huumaavien aineiden haistelu	6,1 (4 918)	4,9 (245)**	9,2 (540)**	13,0 (210)**	23,8 (647)**
Väh. yhden huumeen kokeilu	7,6 (6 073)	5,3 (268)**	13,7 (808)**	15,5 (250)**	30,0 (815)**

**p<0,001, *p<0,01

Taulukko 3. Rahapelaamisen ristitulosuhteet (OR) eri maahanmuuttotaustan omaavien 8.- ja 9.-luokkalaisten keskuudessa (N = 96 462). Aineistona on käytetty Kouluterveyskyselyä vuodelta 2013.

	Rahapelitiheys									
	Harv. kuin kerran/kk		Harv. kuin kerran/vk		1–2 päivänä/vk		3–5 päivänä/vk		6–7 päivänä/vk	
	Malli 1	Malli 2	Malli 1	Malli 2	Malli 1	Malli 2	Malli 1	Malli 2	Malli 1	Malli 2
Ikä	1,05	1,06	1,30	1,30	1,30	1,30	1,18	1,18	1,09	1,07
Poika	3,94	3,94	13,29	13,30	21,23	21,31	20,24	20,22	12,51	12,74
I sukupolvi	0,82	0,92	0,93	1,04	2,00	1,98	3,39	2,62	24,85	14,21
II sukupolvi	0,63	0,63	0,89	0,90	1,58	1,59	2,86	2,83	7,70	7,39
monikulttuuriset	1,07	1,09	0,93	0,94	1,17	1,15	1,39	1,34	2,07	1,89
suomen-ruotsalaiset	1,18	1,19	0,96	0,96	1,26	1,26	1,82	1,82	1,63	1,59
valtaväestö	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Suomessa alle 10v.	–	0,8	–	0,96	–	1,03	–	1,46	–	2,28

Vertailuluokkana on rahapelejä pelaamattomat nuoret. Lihavoituna OR-arvot, joiden p-arvo < 0,01. Ikä on mallissa jatkuvana muuttujana. Mallissa 1 on vakioitu ikä ja sukupuoli ja mallissa 2 näiden lisäksi myös se, onko nuori asunut Suomessa alle 10 vuotta. Luottamusvälit on nähtävissä liitetäulukossa 1 (ks. www.julkari.fi).

Taulukko 4. Rahapelaamisen ristitulosuhteet (OR) eri maahanmuuttotaustan omaavien 8.- ja 9.-luokkalaisten keskuudessa (N = 96 462) kukin ryhmä tarkasteltuna erikseen. Aineistona on käytetty Kouluterveyskyselyä vuodelta 2013.

		Harv. kuin ker- ran/kk		Harv. kuin ker- ran/vk		1–2 päivänä/vk		3–5 päivänä/vk		6–7 päivänä/vk	
		Malli 1	Malli 2	Malli 1	Malli 2	Malli 1	Malli 2	Malli 1	Malli 2	Malli 1	Malli 2
Tupakoi päivittäin											
I sukupolvi	750	1,83	1,16	4,10	2,17	6,04	2,67	4,34	1,33	17,43	1,91
II sukupolvi	231	2,73	1,95	8,41	4,33	5,45	1,88	5,02	2,11	17,67	2,88
monikult- tuuriset	850	2,47	1,36	5,05	2,81	6,27	2,95	6,04	2,19	9,13	2,52
suomenruot- salaisten	396	1,66	1,09	1,97	1,20	4,48	2,47	4,70	2,44	5,07	2,59
valtaväestö	10 063	2,16	1,31	4,88	2,49	6,24	3,09	6,16	2,81	8,34	2,94
Nuuskaaminen											
I sukupolvi	459	2,44	1,28	6,65	2,21	8,52	2,19	17,04	5,67	69,00	7,49
II sukupolvi	100	3,20	1,85	5,56	1,79	7,02	2,10	7,73	3,32	46,14	9,45
monikult- tuuriset	202	2,91	1,99	4,16	2,39	5,99	2,65	11,47	4,67	17,73	6,48
suomenruot- salaisten	183	2,54	1,98	2,59	1,80	4,89	3,17	3,88	1,99	6,29	3,05
valtaväestö	2 148	2,20	1,65	4,44	2,78	6,06	3,57	6,46	3,71	12,99	5,97
Huumaavan aineen haistelu väh. kerran											
I sukupolvi	647	2,43	1,86	3,29	1,74	3,65	0,97	6,19	1,34	33,84	3,85
II sukupolvi	210	1,74	1,35	4,32	1,92	5,54	2,58	2,80	1,75	14,70	2,08
monikult- tuuriset	540	2,48	1,76	2,03	1,22	3,35	1,85	4,57	1,67	14,23	4,25
suomenruot- salaisten	245	1,71	1,23	1,93	1,39	4,47	2,24	3,88	1,35	8,61	3,77
valtaväestö	4 918	2,02	1,42	2,90	1,48	3,57	1,78	4,43	2,08	9,06	2,42

Vertailuluokkana on rahapelejä pelaamattomat nuoret. Lihavoituna OR-arvot, joiden p-arvo < 0,01. Luottamusvälit ovat nähtävissä liitetäulukossa 2 (ks. www.julkari.fi).

Maahanmuuttaja- ja monikulttuurisilla nuorilla vakioivina tekijöinä molemmissa malleissa on ollut sukupuoli, ikä ja se, onko hän asunut alle 10 vuotta Suomessa. Suomenruotsalais- ja valtaväestöön kuuluvilla nuorilla vakioivina muuttujina ovat kaikki muut paitsi se, kuinka kauan nuori on asunut Suomessa.

män kuin valtaväestö. Valtaväestöstä 30 prosenttia, suomenruotsalaista 33 prosenttia, monikulttuuristen perheiden nuorista 31 prosenttia, II sukupolven nuorista 32 prosenttia ja I sukupolven nuorista 46 prosenttia oli pelannut jotakin rahapeliä kuluneen vuoden aikana. Ensimmäisellä sukupolvella viikoittainen rahapelaaminen oli runsaampaa kuin valtaväestöllä. Heistä jopa 29 prosenttia pelasi viikoittain kun valtaväestössä vastaava osuus oli noin 5 prosenttia. (Taulukko 2.)

Pojilla rahapelaaminen oli yleisempää kuin tytöillä. Myös vanhemmilla nuorilla rahapelaaminen oli hieman yleisempää. Kun ikä ja sukupuoli vakioitiin, suomenruotsalaisuus, monikulttuurisuus ja maahanmuuttajatausta lisäsivät nuoren vii-

koittaisen rahapelaamisen riskiä. Monikulttuuristen perheiden nuorten osalta ainoastaan erittäin tiheän, 3–7 kertaa viikossa tapahtuvan rahapelaamisen riski oli suurempi kuin valtaväestöllä. Kun mallissa 2 otettiin huomioon myös se, oliko nuori asunut Suomessa alle kymmenen vuotta, I ja II sukupolven nuorten tiheän rahapelaamisen (3–7 päivänä viikossa) riski pieneni (taulukko 3).

Rahapelaamisen yhteys päihteiden käyttöön

Valtaväestön, suomenruotsalaisten, monikulttuuristen perheiden nuorten ja I ja II sukupolven nuorten rahapelaaminen oli yhteydessä päihteiden käyttöön. Rahapelaamisen lisääntyessä kasvoi myös riski päihteiden käytölle. Esimerkiksi I suku-

polven nuorilla päivittäisen tupakoinnin OR-luku oli tiheimmin pelaavilla (6–7 pv/vko) 17 kertaa niin suuri kuin rahapelejä pelaamattomilla, kun se oli harvemmin kuin kerran kuukaudessa pelaavilla lähes kolme kertaa niin suuri kuin pelaamattomilla nuorilla (taulukko 4).

Mallissa 2 havaittiin, että erityisesti 6–7 päivänä viikossa pelaavilla nuorilla tupakointi, nuuskaaminen ja huumaavien aineiden haistelu olivat tilastollisesti merkitseviä, kun mallissa oli vakioitu muiden päihteiden käyttö, ikä, sukupuoli sekä se, kuinka kauan nuori oli asunut Suomessa. Tämä oli nähtävissä valtaväestön, suomenruotsalaisten ja I ja II sukupolven nuorten keskuudessa. Monikulttuuristen perheiden nuorilla vain tupakointi ja nuuskaaminen säilyivät tilastollisesti merkitsevinä. Mallissa 2 valtaväestöön kuuluvilla nuorilla alkoholin ja lääkkeiden samanaikaista käyttöä ja lääkkeiden käyttöä päihtymistarkoitukseseen lukuun ottamatta kaikkien muiden päihteiden käyttö säilyi tilastollisesti merkitsevinä niillä, jotka pelasivat vähintään kerran kuukaudessa (taulukko 4; liitetäulukko 2, www.julkari.fi).

Johtopäätökset

Nuorista noin joka kolmas oli pelannut jotakin rahapeliä kuluneen vuoden aikana. Muissa Pohjoismaissa tehtyihin tutkimuksiin verrattuna nuorten rahapelaaminen Suomessa näyttäisi olevan vähäisempää (Abbott & al. 2014; Kristiansen & Jensen 2011; Kristiansen & Jensen 2014; Olason & al. 2006, 2011; Rossow & al. 2013). Toisaalta tutkimusten suora vertaaminen keskenään ei ole mahdollista, sillä mukana on ollut hyvin eri-ikäisiä nuoria aina 13-vuotiaista 18-vuotiaisiin asti ja aiemmissa tutkimuksissa on todettu rahapelaamisen olevan yleisempää vanhemmilla nuorilla (Kristiansen & Jensen 2011).

Kaiken kaikkiaan nuorten rahapelaaminen oli vähäisempää, kun sitä verrataan vuosien 2011 ja 2012 Kouluterveyskyselyn tuloksiin, joiden mukaan jopa 60 prosenttia nuorista oli pelannut viimeisen vuoden aikana (Räsänen & al. 2015a; Räsänen & al. 2015b). Myös aikuisväestön rahapelaamista selvittäneiden tutkimusten mukaan 15–17-vuotiaiden suomalaisnuorten rahapelaaminen on vähentynyt (Salonen & Raisamo 2015; Turja & al. 2012). Muiden pelien ohella myös rahapeliautomaattien pelaamisen on osoitettu vähentyneen nuorten keskuudessa (Raisamo & al.

2015). Tätä selittänee arpajaislain uudistuksen myötä rahapeleihin vuosien 2010–2011 aikana voimaan astunut 18 vuoden ikäraja.

Ikärajasta huolimatta osa nuorista pelaa rahapelejä säännöllisesti. Ensimmäisen sukupolven nuorilla rahapelaaminen oli yleistä: lähes joka toinen oli ottanut osaa rahapeleihin. Myös viikoittainen pelaaminen oli yleisempää kuin valtaväestöllä. Myös suomenruotsalaisilla ja monikulttuuristen perheiden nuorilla erittäin tiheä (3–5 päivänä tai jopa 6–7 päivänä viikossa tapahtuva) rahapelaaminen oli yleisempää kuin valtaväestöllä. Tämä oli nähtävissä jopa silloin, kun nuoren ikä, sukupuoli sekä se, kuinka kauan nuori oli asunut Suomessa, oli otettu mallissa huomioon. Tulevissa tutkimuksissa tulisi tarkastella syitä siihen, miksi rahapelaaminen oli edellä mainituilla ryhmillä yleisempää. Rahapelaaminen voi olla pakokeino arjen ongelmista, kuten vähäisistä ystävyyssuhteista, syrjinnästä ja rasismista (Järvinen-Tassopoulos 2015, 195). On myös mahdollista, että perheen alhaisempi sosioekonominen asema voi osittain selittää eroa. Tämä koskee erityisesti I ja II sukupolven nuoria. Toisaalta aiemmissa tutkimuksissa on havaittu, että sosioekonomisen aseman yhteys nuorten rahapelaamiseen on heikko (McComb & Sabiston 2010). Tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että nuoren rahapelaamiseen vaikuttavat erityisesti vanhempien ja ystävien hyväksyntä rahapelaamiselle, rahapelaamisen valvonta vanhempien toimesta sekä nuorten rahapelaamiseen liittyvät asenteet ja uskomukset (Hanss & al. 2015).

Kiinnostavaa oli myös se, että erityisesti ensimmäisen sukupolven nuorilla tiheän rahapelaamisen riski oli pienempi, jos nuori oli asunut Suomessa alle kymmenen vuotta. Suomessa rahapelaaminen on näkyvästi esillä: rahapelejä on julki-silla paikoilla ja mainontaan voi törmätä niin kotisohvalla kuin kaupan kassalla. Tämä voi osaltaan lisätä nuorten pelaamista. Voi myös olla, että nuoret, jotka ovat kiinnostuneita rahapeleistä, ovat myös herkempiä rahapelien runsaalle tarjonnalle.

Nuorten rahapelaaminen oli yhteydessä päihteiden käyttöön kaikilla ryhmillä: mitä enemmän nuori pelasi, sitä suurempi oli riski päihteiden käytölle. Suurin riski oli viikoittain pelaavilla, mutta kohonnut riski oli nähtävissä myös harvemmin kuin kerran kuukaudessa pelaavilla. Myös aiemmat suomalaisnuoria koskevat tutkimukset ovat havainneet rahapelaamisen, tupakoinnin, alkoholin ja muiden päihteiden käytön olevan yhteydessä toisiinsa (Castrén & al. 2015; Järvinen-Tassopoulos

los & Metso 2009; Järvinen-Tassopoulos & Raitasalo 2015; Räsänen & al. 2015b).

Kun kaikkia päihteitä tarkasteltiin mallissa samanaikaisesti, erityisesti 6–7 päivänä viikossa pelaavilla nuorilla tupakointi, nuuskaaminen ja huumaintien aineiden haistelu olivat yhteydessä myös muiden päihteiden käyttöön. Valtaväestöllä yhteys oli nähtävissä jopa vähintään kerran kuukaudessa pelaavilla kaikissa muissa päihteissä paitsi alkoholin ja lääkkeiden samanaikaisessa käytössä ja lääkkeiden käytössä. Näyttäisi siis siltä, että erityisesti valtaväestöllä rahapelaaminen liittyy riskikäyttäytymisen kokonaisuuteen. Näin ollen rahapelaaminen lisää nuoren riskiä ottaa osaa myös päihteiden käyttöön tai päinvastoin. Myös ulkomailla tehdyissä tutkimuksissa rahapelaaminen on nähty osana riskikäyttäytymisen kokonaisuutta. Erityisesti on tarkasteltu rahapelaamisen, päihteiden käytön ja rikollisuuden välisiä yhteyksiä (Barnes & al. 2009; Barnes & al. 2011).

Suomen- ja ruotsinkielisten nuorten rikoskäyttäytymistä tutkittaessa on havaittu, että alkoholin käytöllä on vahvempi yhteys kaikkeen poikkeavaan käyttäytymiseen suomenkielisillä, siitäkkin huolimatta, että ruotsinkielisillä alkoholinkäyttö oli keskimäärin yleisempää (Obstbaum 2006, 33–34, 35–37). Tämän tutkimuksen tulokset ovat samansuuntaisia: vaikka päihteiden käyttö oli monien päihteiden osalta yleisempää suomenruotsalaisten, monikulttuuristen perheiden ja I ja II sukupolven nuorten keskuudessa, silti valtaväestöllä päihteiden käyttö oli vahvemmin yhteydessä rahapelaamiseen. Jatkossa tulisi paneutua siihen, mikä selittää rahapelaamisen ja päihteiden käytön välistä yhteyttä sekä näiden eroja eri etnisissä ryhmissä. Ongelmakäyttäytymisen teorian mukaan riskikäyttäytymistä voidaan selittää kolmen järjestelmän kautta: persoonallisuuden (*personality system*), koetun ympäristön (*perceived environment system*) ja käyttäytymisen (*behavior system*) avulla. Mitä suurempi on alttius jokaisessa järjestelmässä, sitä todennäköisemmin nuorella esiintyy ongelmakäyttäytymistä (Jessor & Jessor 1977, 19–40).

Tämän tutkimuksen tuloksia tulkittaessa on syytä huomata, että vastaukset perustuvat itseraportoituihin tietoihin, jolloin yli- ja aliarviointi on mahdollista. Vastaajat ovat voineet vastata kysymyksiin leikillään tai vastata tarkoituksenmukaisesti väärin pelätessään sitä, että tulevat tunnistetuksi. Myös se, että vastaajien joukossa on maa-

hanmuuttajia, joiden kielitaito ei ole välttämättä tarpeeksi hyvä, jotta kysymykset on ymmärretty oikein, on voinut vaikuttaa tulosten luotettavuuteen. Toisaalta vastaajat ovat osin valikoituneet kielen osaamisen perusteella, ja tulokset kuvaavat tältä osin vain suomea tai ruotsia riittävän hyvin osaavien nuorten rahapelaamista ja päihteiden käyttöä. Lisäksi on hyvä pitää mielessä, että maahanmuuttajat ovat ryhmänä hyvin heterogeeninen, eikä pidä tehdä yleistystä siitä, että kaikki maahanmuuttajat käyttäisivät päihteitä ja pelaivat rahapelejä enemmän kuin valtaväestö (Matikka & al. 2014, 33–34). Jatkossa voisi tutkia rahapelaamisen ja päihteiden käytön yleisyyttä myös syntymämaan mukaan.

Koska aineisto oli poikkileikkausaineisto, ei rahapelaamisen ja päihteiden käytön kausaalisuhdetta voida päätellä. Rahapelaamisen ja päihteiden käytön havaittiin kuitenkin olevan yhteydessä toisiinsa erityisesti valtaväestöllä. Muilla ryhmillä päihteiden käyttö liittyi lähinnä runsaaseen rahapelaamiseen. Tämä olisi syytä huomioida niin rahapelaamisen ennaltaehkäisyssä kuin hoidossa. Rahapeli-ongelmien ennaltaehkäisyyn kannalta olisi tärkeää antaa tietoa rahapelaamisesta ja siihen liittyvistä ongelmista nuorille itselleen, vanhemmille, koulun henkilökunnalle ja muille nuorten parissa työskenteleville. Tietoa tulisi olla tarjolla myös muilla kielillä kuin suomeksi. Lisäksi koululla voisi olla merkittävämpi rooli tiedon jakamisessa. Erityisesti terveystiedon oppiaineessa rahapelaaminen voitaisiin nostaa yhdeksi teemaksi.

Vanhempien roolia rahapelaamisen valvonnassa tulisi myös korostaa. Erityisesti tulisi huomioida se, että myös maahanmuuttajataustaisille vanhemmille ja nuorille tarjottaisiin tietoa rahapelaamisesta ja siihen liittyvistä mahdollisista haitoista. Vanhempien tehtävänä on toimia yhteiskunnan normien mukaan ja valvoa alaikäisten lastensa rahapelaamista. Aikuisten omilla asenteilla ja suhtautumisella rahapelaamiseen on merkitystä nuoren pelaamisen ja peliongelmiensa ennaltaehkäisemiseksi. Myös yhteiskunnan tulisi säädellä ja valvoa alaikäisten pelaamista nykyistä tehokkaammin. Alaikäisten rahapeliautomaattien pelaamista voitaisiin rajoittaa tehokkaasti siten, että pelikoneen pelaaminen vaatisi asiakkaan tunnistautumisen esimerkiksi asiakas- tai pankkikortin avulla.

KIRJALLISUUS

- Abbott, Max & Romild, Ulla & Volberg, Rachel: Gambling and problem gambling in Sweden: changes between 1998 and 2009. *Journal of Gambling Studies* 30 (2014): 4, 985–999.
- Barnes, Grace & Welte, John & Hoffman, Joseph & Tidwell, Marie-Cecile: Gambling, alcohol, and other substance use among youth in the United States. *Journal of Studies on Alcohol & Drugs* 70 (2009): 1, 134–142.
- Barnes, Grace & Welte, John & Hoffman, Joseph & Tidwell, Marie-Cecile: The co-occurrence of gambling with substance use and conduct disorder among youth in the United States. *American Journal on Addictions* 20 (2011): 2, 166–173.
- Burge, Alesia & Pietrzak, Robert & Petry, Nancy: Pre/early adolescent onset of gambling and psychosocial problems in treatment-seeking pathological gamblers. *Journal of Gambling Studies* 22 (2006): 3, 263–274.
- Castrén, Sari & Murto, Antti & Salonen, Anne: Rahapelimarkkinointi yhä aggressiivisempää – unohtuvatko hyvät periaatteet? *Yhteiskuntapolitiikka* 74 (2014); 4, 438–443.
- Castrén, Sari & Grainger, Marjut & Alho, Hannu & Lahti, Tuuli: Seitsemäsluokkalaisten rahapelaaminen on yhteydessä päihteiden käyttöön ja heikkoon koulumenestykseen. *Duodecim* 131 (2015): 2, 163–171.
- Cheung, Nicole W. T.: Low self-control and co-occurrence of gambling with substance use and delinquency among Chinese adolescents. *Journal of Gambling Studies* 30 (2014): 1, 105–124.
- Fröberg, Frida & Modin, Bitte & Rosendahl, Ingvar K & Tengström, Anders & Hallqvist, Johan: The association between compulsory school achievement and problem gambling among Swedish young people. *The Journal of Adolescent Health* 56 (2015): 4, 420–428.
- Hanss, Daniel & Mentzoni, Rune & Blaszczynski, Alex & Molde, Helge & Torsheim, Torbjørn & Pallesen, Ståle: Prevalence and correlates of problem gambling in a representative sample of Norwegian 17-year-olds. *Journal of Gambling Studies* 31 (2015): 3, 659–678.
- Hermanson, Elina & Lommi, Anni: Maahanmuuttajataustaiset nuoret haaste kouluterveydenhuollolle. *Suomen Lääkärilehti* 64 (2009): 11, 1009–1015.
- Igra, Vivien & Irwin, Charles E.: Theories of adolescent risk-taking behavior. S. 35–51. Teoksessa Ralph J. DiClemente, Ralph & Hansen, William & Ponton, Lynn (toim.): *Handbook of adolescent health risk behaviour*. New York: Plenum Press, 1996.
- Jaakkola, Tapio & Murto, Antti & Pajula, Mari: Peliklinikan toimintakatsaus 2012. Peliklinikka, 2012. http://www.socca.fi/files/2460/Peliklinikka_Toimintakatsaus_2012.pdf (luettu 20.10.2015)
- Jahnukainen, Markku: Koulukodin jälkeen. Vuosina 1996 ja 2000 kotiutettujen nuorten yhteiskuntaan jäsentymisen ja riskikäyttäytymisen kasaantuminen. S. 293–330. Teoksessa Markku Jahnukainen, Taru Kekoni & Tarja Pösö (toim.): *Nuoruus ja kou-*
- lukoti*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto: Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 43, 2004.
- Jessor, Richard & Jessor, Shirley: *Problem behavior and psychosocial development: A longitudinal study of youth*. New York: Academic Press, 1977.
- Järvinen-Tassopoulos, Johanna & Metso, Leena: Pojat ovat pelimiehiä, tytöt rahapelien harrastajia : vuoden 2007 ESPAD-koululaiskyselyn tulosten tarkastelua. *Yhteiskuntapolitiikka* 74 (2009): 5, 523–536.
- Järvinen-Tassopoulos, Johanna & Raitasalo, Kirsimarja: Ikärajoja ja rajojen kokeilua. Raha-automaattipelejä pelaavien 9.-luokkalaisten alkoholin, kannabiksen ja tupakkatuotteiden käyttö vuosina 1995–2011. *Yhteiskuntapolitiikka* 80 (2015): 2, 160–172.
- Järvinen-Tassopoulos, Johanna: Maahanmuuttajien rahapelaaminen. S. 194–196. Teoksessa Alho, Hannu & Heinälä, Pekka & Kiiänmaa, Kalervo & Lahti, Tuuli & Murto, Antti (toim.): *Rahapeliiriippuvuus*. Helsinki: Duodecim 2015.
- Kannas, Lasse & Brunell Viking & Tynjälä, Jorma: Subjektiv halsa och hälsovanor: uppfattningar bland finnländska 11–15-åriga skolelever. S. 45–64. Teoksessa Kannas Lasse (toim.): *Koululaisten kokema terveys, hyvinvointi ja kouluviihtyvyyys*. Helsinki: Opetushallitus, 1995.
- Kastirke, Nadin & Rumpf, Hans Jurgen & John, Ulrich & Bischof, Anja & Meyer, Cristian: Demographic risk factors and gambling preference may not explain the high prevalence of gambling problems among the population with migration background: results from a German nationwide survey. *Journal of Gambling Studies* 31 (2015): 3, 741–757.
- Kilpi-Jakonen, Elina: Continuation to upper secondary education in Finland. Children of immigrants and the majority compared. *Acta Sociologica* 54 (2011): 1, 77–106.
- King, Daniel & Delfabbro, Paul & Griffiths, Mark: The convergence of gambling and digital media: implications for gambling in young people. *Journal of Gambling Studies* 26 (2010): 2, 175–187.
- Kinnunen, Jani: *Verkkorahapelaamisen muodonmuutos*. Raportti 12/2010. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 2010.
- Kristiansen, Soren & Jensen, Sara Marie: Prevalence of gambling problems among adolescents in the Nordic countries: an overview of national gambling surveys 1997–2009. *International Journal of Social Welfare* 20 (2011): 1, 75–86.
- Kristiansen, Soren & Jensen, Sara Marie: Prevalence and correlates of problematic gambling among Danish adolescents. *International Journal of Social Welfare* 23 (2014): 1, 89–99.
- Kuortti, Marjo & Kosunen, Elise: Risk-taking behavior is more frequent in teenage girls with multiple sexual partners. *Scandinavian Journal of Primary Health Care* 27 (2009): 1, 47–52.
- Kuusela, Jorma & Erelälahti, Aulikki & Hagman, Åke & Hievanen Raisa & Karppinen, Krister & Nissilä, Leena & Rönneberg, Ulla & Siniharju, Marjatta: *Maahanmuuttajaoppilaat ja koulutus - Tutkimus*

- oppimistuloksista, koulutusvalinnoista ja työllistämisestä. Helsinki: Opetushallitus.
- Lund, Ingeborg: Lessons from the grey area: a closer inspection of at-risk gamblers. *Journal of Gambling Studies* 23 (2007): 4, 409–419.
- Lyk-Jensen, Stephanie Vincent: New evidence from the grey area: Danish results for at-risk gambling. *Journal of Gambling Studies* 26 (2010): 3, 455–467.
- Lynch, Wendy & Maciejewski, Paul & Potenza, Mark: Psychiatric correlates of gambling in adolescents and young adults grouped by age at gambling onset. *Archives of General Psychiatry* 61 (2004): 11, 1116–1122.
- Matikka, Anni & Luopa, Pauliina & Kivimäki, Hanne & Jokela, Jukka & Paananen, Reija: Maahanmuuttajataustaisten 8. ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi - Kouluterveyskysely 2013. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2014.
- McComb, Jennifer & Sabiston, Catherine: Family influences on adolescent gambling behavior: A review of the literature. *Journal of Gambling Studies* 26 (2010): 4, 503–520.
- Obstbaum, Yaira: Brottslighet bland finspråkiga och svenskspråkiga ungdomar. Rättspolitiska forskningsintitutets forskningsmeddelanden, 2006.
- Olason, Danel & Sigurdardottir, Karen & Smari, Jakob: Prevalence estimates of gambling participation and problem gambling among 16–18-year-old students in Iceland: a comparison of the SOGS-RA and DSM-IV-MR-J. *Journal of Gambling Studies* 22 (2006): 1, 23–39.
- Olason, Danel & Kristjansdottir, Elsa & Einarsdottir, Hafdis & Haraldsson, Haukur & Bjarnason, Geir & Derevensky, Jeffrey: Internet gambling and problem gambling among 13 to 18 year old adolescents in Iceland. *International Journal of Mental Health and Addiction* 9 (2011): 3, 257–263.
- Raisamo, Susanna & Halme, Jukka & Murto, Antti & Lintonen, Tomi: Gambling-Related Harms Among Adolescents: A Population-Based Study. *Journal of Gambling Studies* 29 (2013): 1, 151–159.
- Raisamo, Susanna & Warpenius, Katariina & Rimpelä, Arja: Changes in minors' gambling on slot machines in Finland after the raising of the minimum legal gambling age from 15 to 18 years: A repeated cross-sectional study. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 32 (2015): 6, 579–590.
- RAY 2011: RAY:n vastuu ja vuosiraportti 2011. Rahapeliautomaattiyhdistys.
- Rossov, Ingeborg & Hansen, Marianne Bang & Storrø, Elisabeth Esbjerg: Changes in youth gambling after the removal of slot machines in Norway. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 30 (2013): 4, 317–330.
- Räsänen, Tiina & Lintonen, Tomi & Joronen, Katja & Konu, Anne(a): Girls and boys gambling with health and well-being in Finland. *Journal of School Health* 85 (2015): 4, 214–222.
- Räsänen, Tiina & Lintonen, Tomi & Konu, Anne(b): Gambling and problem behavior among 14- to 16-year-old boys and girls in Finland. *Journal of Gambling Issues*. <http://jgi.camh.net/doi/pdf/10.4309/jgi.2015.31.1>
- Salmi, Venla (toim.): Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset. Nuorisorikollisuuskyseleiden tuloksia 1995–2008. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 246, 2009.
- Salonen, Anne & Raisamo, Susanna: Suomalaisten rahapelaaminen 2015 - Rahapelaaminen, rahapeliongelmat ja rahapelaamisen liittyvät asenteet ja mielipiteet 15–74-vuotiailla. Raportti 16/2015. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2015.
- Shaffer, Howard & Hall, Mathew: Updating and refining prevalence estimates of disordered gambling behaviour in the United States and Canada. *Canadian Journal of Public Health* 92 (2001): 3, 168–172.
- Sourander, Andre: Turvapaikkaa hakevien pakolaislasten ja -nuorten mielenterveys. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 123 (2007): 4, 479–485.
- Splevins, Katie & Mireskandari, Shab & Clayton, Kymbra & Blaszczynski, Alex: Prevalence of adolescent problem gambling, related harms and help-seeking behaviours among an Australian population. *Journal of Gambling Studies* 26 (2010): 2, 189–204.
- Suominen, Sakari: Maamme ruotsin- ja suomenkielisen väestön terveyserot. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 130 (2014): 2, 161–167.
- Teräs, Marianne & Lasonen, Johanna & Sannino, Annelisa: Maahanmuuttajien lasten siirtymät koulutukseen ja työelämään. S. 85–109. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Haikkola, Lotta (toim.): Maahanmuutto ja sukupolvet. Julkaisuja 106. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura ja Nuorisotutkimusseura ry / Nuorisotutkimusverkosto, 2010.
- THL 2015a: Tietoa arpajaislaista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2015. <https://www.thl.fi/en/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/rahapelit/nuoretpelissa/tietoa-arpajaislaista> (luettu 20.10.2015)
- THL 2015b: Kouluterveyskysely. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2015. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely> (luettu 20.10.2015)
- THL 2015c: Kyselyn toteuttaminen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2015. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/kouluterveyskysely/kyselyn-toteuttaminen> (luettu 20.10.2015)
- THL 2015d: Kouluterveyskysely 2013. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2015. http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Lomakkeet/ktlomaake2013_perus.pdf (luettu 5.10.2015)
- Tilastokeskus 2014: Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaerak/045_vaerak_tau_200_fi.px/?rxid=c1299947-c240-448e-9a46-8be46a1481ce (luettu 2.4.2016)
- Tilastokeskus 2015a: Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat. http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin__vrm__vaerak/030_vaerak_tau_102.px/table/tableViewLayout1/?rxid=c1299947-c240-448e-9a46-8be46a1481ce (luettu 1.10.2015)
- Tilastokeskus 2015b: Maahanmuuton voitto pieneni vuotta aiemmasta. http://www.tilastokeskus.fi/til/muutl/2014/muutl_2014_2015-05-29_rie_001_

- fi.html (luettu 15.10.2015)
- Turja, Tuomo & Halme, Jukka & Mervola, Markus & Järvinen-Tassopoulos, Johanna & Ronkainen, Jenni-Emilia: Suomalaisten rahapelaaminen 2011. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2012.
- Veikkaus 2015: Veikkaus faktat. <https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/yritystietoa> (luettu 2.4.2016)
- Väänänen, Ari & Toivanen, Minna & Aalto, Anna-Mari & Bergbom, Barbara & Härkäpää, Kristiina & Jaakkola, Magdalena & Koponen, Päivikki & Koskinen, Seppo & Kuusio, Hannamaria & Lindström, Kari & Malin, Maili & Markkula, Heli & Mertaniemi, Ritva & Peltola, Ulla & Seppälä, Ullamajja & Tiitinen, Eveliina & Vartia-Väänänen, Maarit & Vuorenmaa, Maritta & Vuorento, Mirka & Wahlbeck, Kristian: Maahanmuuttajien integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan elämän eri osa-alueilla. Esiselvitysraportti. Helsinki: Työterveyslaitos, 2009.
- Warpenius, Katariina & Holmila, Marja & Raitasalo, Kirsimarja: Peliin ei puututa. Alkoholin, tupakan ja rahapeliautomaattien ikärajavalvontaa testanneet ostokokeet vähittäisliikkeissä. *Yhteiskuntapolitiikka* 77 (2012):4, 375–385.
- Welte, John & Barnes, Grace & Tidwell, Marie-Cecile & Hoffman, Joseph: Association between problem gambling and conduct disorder in a national survey of adolescents and young adults in the United States. *Journal of Adolescent Health* 45 (2009): 4, 396–401.
- Winter, Torsten: Nuorten raittius ja siihen vaikuttavat tekijät. Helsingin yliopisto. <http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/laa/kansa/vk/winter/nuortenr.pdf> (luettu 10.10.2015)
- Yip, Sarah & Desai, Rani & Steinberg, Marvin & Ruggle, Loreen & Cavallo, Dana & Krishnan-Sarin, Suchitra & Potenza, Mark: Health/functioning characteristics, gambling behaviors, and gambling-related motivations in adolescents stratified by gambling problem severity: findings from a high school survey. *American Journal on Addictions* 20 (2011): 6, 495–508.

ENGLISH SUMMARY

Tiina Räsänen & Tomi Lintonen & Susanna Raisamo & Anni Matikka & Anne Konu: Gambling and substance use. Are there differences between Finnish-speaking, Swedish-speaking, multicultural and immigrant adolescents in Finland? (Rahapelaaminen ja päihteiden käyttö. Onko nähtävissä eroja valtaväestön, suomenruotsalaisten, monikulttuuristen perheiden nuorten ja maahanmuuttajataustaisten nuorten välillä?)

The Finnish gambling system guarantees broad access to gambling activities. The age limit for participation is 18 years. Nonetheless large numbers of adolescents gamble, some of them regularly.

This study aims to investigate whether there are differences in gambling between Finnish-speaking, Swedish-speaking, multicultural and immigrant adolescents (aged 14–16) in Finland and to explore any group differences in gambling and its possible co-occurrence with substance use.

The data were obtained from the cross-sectional School Health Promotion Study (SHPS) in 2013. Multinomial logistic regression analyses were used to study the relationship between gambling frequency and substance use separately for all ethnic groups in models that adjusted for sex and age.

Almost one-third of the adolescents had gambled during the previous year. Among immigrants, weekly gambling in particular was more common than in other groups: 29 per cent of them had gambled on a weekly basis. Gambling was linked with substance use in all ethnic groups. The risk of substance use increased with increasing gambling frequency. An examination of all types of substance use in the same model showed that smoking, the use of snuff and glue-sniffing were associated with other substance use among daily gamblers. Among Finnish-speaking adolescents who gambled at least monthly, however, all other types of substance use co-occurred except for using alcohol together with the use of pharmaceuticals for intoxication. Overall, it seems that gambling was associated with other problem behaviours among Finnish-speaking Finns.

These findings provide important insights for prevention and treatment programmes. It is important to increase awareness and education about adolescents' gambling and to enhance the regulation of adolescents' gambling.

Keywords: gambling, adolescents, ethnic groups, Finnish-speaking Finns, Swedish-speaking Finns, multicultural, immigrant.